

ПАРТНЬОРСТВОТО НА НАЦИОНАЛНАТА ФИНАНСОВО-СТОПАНСКА ГИМНАЗИЯ С ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА

Руси Русев

Национална финансово-стопанска гимназия – София

Резюме. В настоящата статия е представен модел на обучение в една професионална гимназия по икономика и взаимосвързката ѝ с висшето образование. Добрата практика, въведена в Националната финансово-стопанска гимназия, е белег за добро планиране и отношение към учениците и тяхната реализация.

Ключови думи: професионално образование; взаимосвързаност; университет

Увод. Въпросът за взаимосвързката между средно и висше образование винаги е била на дневен ред, тъй като това е начинът, по който младите могат да бъдат предразположени да изберат университетите у нас пред тези в чужбина. Участието в последните години на бизнеса спомага това „изтичане на кадри“ да не се случи, но се наблюдава и противоположната тенденция – че много средношколци избират да работят, пред това да продължат висшето си образование.

Статията има за цел да представи връзката между средното и висшето образование, като се постави акцент върху изучаваните дисциплини в съответните гимназиални специалности и тяхната мултидисциплинарност по отношение на реализацията на младите. В настоящото проучване авторът третира въпросите, свързани с мястото на качествено гимназиално образование в контекста на решенията за бъдеща професия на учениците. Важно е да се разгледат както тези аспекти, така и участието на бизнеса в този процес.

Теза. Професионалното средно образование играе основополагаща роля в реализацията. Така формулираната теза може да се декомпозира на следните подтези.

1. Средното образование формира предпочитанията у младите за бъдещата им реализация във висше учебно заведение.

2. Университетите предприемат действия по осигуряване на добро взаимодействие с гимназиите.

Основно ограничение на изследването е разглеждането на взаимовръзката между професионалното обучение в Националната финансово-стопанска гимназия (НФСГ) и Университета за национално и световно стопанство (УНСС).

Методи и методика на изследването. Наблюдения на автора по отношение на обучението и реализацията в НФСГ и УНСС, изследване на редица публични източници на информация.

Връзката между висшето и средното образование винаги е била основополагащ фактор при професионалното реализиране на младите. Участието на бизнеса в този процес допълнително улеснява тяхната ориентация по отношение на осъществяване на техните желания. Националната финансово-стопанска гимназия (НФСГ) е пример за такова звено, което играе ключова роля в професионалното и кариерното ориентиране на младите и възпитаници. Училището предлага на седмоласниците редица специалности, които осигуряват квалификационна степен и професия, чрез която те имат възможност да работят и да трупат трудов стаж по време на следването си. Такива са 3451204 „Икономика и мениджмънт“ и 3451202 „Търговия“ със засилено изучаване на английски, немски и френски език. В учебния план на специалност „Икономика и мениджмънт“ са заложили да се изучават предмети като икономика, счетоводство, финанси, статистика, право, предприемачество, маркетинг, мениджмънт, информатика и информационни технологии, икономическа информатика, чужд език по професията, компютърна обработка на финансово счетоводна информация, финансово-икономически анализ и контрол, проектен мениджмънт, работа в учебно предприятие и др. Особен интерес в настоящата статия по отношение на тази специалност в НФСГ са дисциплините, които дават реална възможност на учениците да приложат на практика наученото и да участват в ситуации, в които трябва да се взема решение, както и да са наясно с последствията от тези си решения. Именно този последен аспект е изключително търсен от работодателите от завършващите висше училище – нещо, което учениците в тази гимназия получават още в средното си образование.

Съществуват няколко особено интересни дисциплини изучавани от учениците в НФСГ, като „Проектен мениджмънт“, „Финансово-икономически анализ и контрол“, „Компютърна обработка на финансово-счетоводна информация“, „Работа в учебно предприятие“, „Креативност и иновации“, „Корпоративна социална отговорност“, „Бизнес етика“ и „Бизнес комуникации“. Както самите наименования говорят, тези учебни предмети са с изключителна практико-приложна насоченост, което развива у учениците редица личностни умения, като различни гледни точки на един обществено значим проблем, съответно и различни подходи при вземането на решения по отношение на този проблем. Както и умения за работа в екип; способност за ръководене; вземане на решения и поемане на отговорност при работа в учебна фирма; самостоятелно събиране, обработване и предоставяне на информация; креативност;

прилагане на теоретични знания на практика; умения за представяне на резултатите от дейността; точност; постоянство; оформяне на работни документи; познаване и спазване нормативната уредба; организация на работното място и други. Тези компетентности, които учениците придобиват, са изключително полезни за формирането им като личности и развиват тяхната способност за самооценка. Подобни умения са предимство при обучението във висши учебни заведения, където от студентите се очаква вече да имат формирана гражданска позиция по актуални теми, особено в сферата на икономиката. Предлагането на иновативни подходи за решаване на определени проблеми е основополагащ фактор при прогреса на човечеството. Такива компетентности учениците усвояват по дисциплините „Креативности и иновации“ и „Корпоративна социална отговорност“, докато останалите по-горе изброени им дават възможност да приложат на практика теоретичните си знания.

Учебно-тренировъчната фирма в България е въведена за първи път именно в НФСГ, по модела на австрийската образователна система, като към този момент на територията на страната има регистрирани близо 350 такива предприятия, включително и такива във висшите училища. Тази възприета у нас форма на обучение предлага редица перспективи. Методът на учебно-тренировъчната фирма предполага създаване на ситуации, в които обучаваните се учат, тренират придобитите теоретични знания и умения и ги практикуват в реална среда. Сделките, управленските решения, ежедневната дейност са съобразени с изискванията на нормативната уредба и на пазарната икономика, но без участието на реални пари и стоки и без финансова печалба. По време на обучението в учебно-тренировъчната фирма се изграждат и развиват необходими за работата в едно предприятие основни и ключови познания. Главната цел е изграждане на професионалисти със задълбочени практически знания и умения за самостоятелна работа и работа в екип. Участието на международни и национални изложения за учебно-тренировъчни фирми – било то за студенти или ученици, дава възможност за изява на младите. Това им осигурява поглед върху начина на обучение, възпитание и представяне на чуждите предприятия, от което могат да си изведат изводи дали с техните знания и умения те ще се конкурентоспособни. В края на обучението си в учебната фирма учениците могат да получат сертификат за работа в такова предприятие.

Дисциплината „Проектен мениджмънт“ представлява разработване на курсова задача под формата на проект в XII клас на тема създаване на бизнес организация. Тук от учениците се очаква да могат да приложат знанията, натрупани в целия курс на обучение, и чрез своята разработка успешно да положат държавен квалификационен изпит за придобиване на трета квалификационна степен „Икономист“, което безспорно е преимущество при търсенето и намирането на работа по време на следването им. Много средношколци имат възможност да участват с тези си разработки на ралични международни състезания и форуми или да кандидатстват за стипендии.

„Финансово-икономически анализ и контрол“ и „Компютърна обработка на финансово-счетоводна информация“ са две дисциплини, които изцяло са насочени към използването на реален софтуер за работа съответно в счетоводството (Microinvest) и статистиката (SPSS) – два програмни продукта, изучавани и във висшите училища. Познанията например за работа с SPSS, придобити още в гимназиален етап, са още един индикатор за добрата подготовка на учениците в НФСГ, което се отразява и на по-добре образовани студенти и след това специалисти.

Дипломата за завършено средно образование, издавана от професионалните гимназии, и компетентностите, заложили в процеса на обучение, дават в зависимост от договореностите с различните висши училища различни предпочитания (например на учениците от НФСГ, които искат да се обучават в Нов български университет, се признават за положени някои от изпитите в хода на обучението). Връзката на НФСГ и УНСС по тази линия се осъществява чрез Асоциацията на икономическите училища в България, която ежегодно организира различни професионално насочени състезания. Тези инициативи се радват на голям интерес от учениците, които искат да се обучават в направления като „Финанси, счетоводство и контрол“. Целта на Асоциацията е повишаване на качеството на обучението в средните училища в страната, осигуряване на плавен преход към висше икономическо образование и търсене на допълнителни възможности за вертикална интеграция между средните училища и Университета за национално и световно стопанство (УНСС).

Реализирането на основната цел на Асоциацията се постига с решаването на следните задачи:

- постигане на широкообхватна и добре координирана съвместна дейност между средните икономически училища и УНСС;
- усъвършенстване на учебните програми и разработване на иновативни учебно-методически пособия по базови икономически учебни дисциплини, изучавани в средните училища;
- повишаване на квалификацията на учителите по икономическите учебни дисциплини, както и популяризиране на постиженията на членовете на Асоциацията чрез обмяна на опит, работни семинари и кръгли маси;
- участие в международни и национални проекти с цел модернизирване на училищната среда и повишаване качеството на образователния процес;
- популяризиране на възможностите за продължаване на образованието в УНСС;
- извършване на подготвителна работа за въвеждане на система за трансфер на кредити между икономическите гимназии и УНСС¹⁾.

През последните години наблюдаваме засилен интерес на младите хора към определени социални и социокултурни събития. Тъй като НФСГ не е само място за набиране на нови знания, а и място за формиране на личности,

трябва да се работи конструктивно и в разнородни групи и екипи, учениците трябва да общуват на първия и втория си чужд език, което е от особена важност за публичното представяне на учебните фирми на панаирни изложения и събития с международен обществен характер. Именно за тази цел на учениците се дава възможност за подготовка на уроци, доклади и други задачи, свързани със способността им да говорят пред аудитория. Инкорпорирането на новите технологии способства за осъвременяване на методите на преподаване, като прави по-интерактивни занятията и повишава активността и интереса на учениците в час.

В заключение авторът би препоръчал да се създаде единна информационна система, където учениците и техните родители могат да направят оценка на съществуващата база за образование у нас и да изберат най-подходящото за тях учебно заведение (гимназия или университет). Една подобна система с равен достъп ще бъде в изключителна помощ и сериозен фактор при вземането на решение дали дадено дете да учи у нас, или в чужбина. Това би бил лесен начин да задържим младите у нас, където те да се учат и развиват.

БЕЛЕЖКИ

1. Цели и задачи на АИУБ <https://www.unwe.bg/aiub/bg/pages/7816/%D1%86%D0%B5%D0%BB%D0%B8-%D0%B7%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D1%87%D0%B8.html>

THE PARTNERSHIP OF THE NATIONAL HIGH SCHOOL IN FINANCE AND BUSINESS WITH UNIVERSITIES

Abstract. This article presents a model of education at a vocational high school in economics and its interrelation with higher education. Good practice introduced at the National High School in Finance and Business is a sign of good planning and attitude towards children and their realization.

Keywords: professional education; interconnection; university

✉ **Mr. Rusi Rusev**

National High School in Finance and Business
1, Rozova dolina St.
1421 Sofia, Bulgaria
E-mail: russirussev91@abv.bg